

คู่มือการให้บริการ

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว (Home School)

กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำนำ

คู่มือการให้บริการการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว (Homeschool) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้รับบริการมีความรู้ความเข้าใจ ถึงแนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาโดยครอบครัว และสามารถให้ผู้รับบริการมีความพึงพอใจ และทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงานทางการศึกษาต่อไป

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือการให้บริการการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

สินีนาน วังน้อย

(นางสินีนาน วังน้อย)

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

สารบัญ

บทที่ 1 บทนำ	หน้า
ความเป็นมา	1
วัตถุประสงค์	3
 บทที่ 2 งานการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว(Homeschool)	
ความหมายของการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว	4
บทบาทหน้าที่ครอบครัวผู้จัดการศึกษา	4
วิธีการขั้นตอนการปฏิบัติงาน	5
การยื่นอนุญาตจัดการศึกษา	6
การอนุญาตจัดการศึกษา	6
แผนการจัดการศึกษา	7
องค์ประกอบการจัดแผนการเรียนรู้	7
การเลิกการจัดการศึกษา	11
รายการเอกสารหลักฐานประกอบการยื่นคำขอ	13
แบบยื่นความประสงค์ขออนุญาตจัดตั้ง	15
แบบยื่นขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	16
แบบคำขอมิบัติประจำตัวผู้เรียน	17
แบบคำร้องทั่วไป	18
 บทที่ 3 กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง	
- กฎกระทรวง	19
- คำสั่ง คสช.	22
- คู่มือแนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว	23

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

เนื่องจากโลกที่วิวัฒน์และไร้พรมแดนผนวกกับพัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้การสร้างและการกระจายวิทยาการเป็นไปอย่างรวดเร็ว ความรู้มากและซับซ้อนยิ่งขึ้น วิธีการเข้าถึงความรู้ก็เปลี่ยนแปลงไป พร้อมกันนั้น การค้นพบใหม่ในหลายสาขา ช่วยให้การเรียนรู้ของมนุษย์มีความลึกซึ้งกว่าที่ผ่านมาทั้งทางวัตถุและทางจิตวิญญาณ ทฤษฎี ตำราจำนวนมากถูกสอบทานหรือเปลี่ยน ความรู้มีสถานะเหมือนคลื่นที่เคลื่อนตัวไม่หยุดนิ่ง ต้องเปิดใจเปิดสมองออกให้กว้าง และมีหลักกาลามสูตร คือเชื่อว่ารู้ได้จริงจากผลของการประจักษ์ด้วยตนเองเป็นสำคัญ

การศึกษารูปแบบเดิม ๆ เช่น การท่องบ่นไปตามแบบเรียนหรือจดจำตามคำครูบอก จึงกลายเป็นข้อจำกัดและถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าล้าหลังไม่ทันโลก การศึกษาแบบสร้างความรู้เฉพาะด้าน สอนทักษะตายตัว เริ่มด้อยความสำคัญลงและปรับเปลี่ยนไปสู่การเรียนรู้อย่างหลากหลาย สามารถเชื่อมโยงเป็นองค์รวม สิ่งสำคัญที่สุดไม่ใช่ตัวความรู้ แต่คือทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง การรับรู้ในวิธีการเรียนรู้ได้อย่างแยกคาย และเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

ในบริบททางเศรษฐกิจและสังคม สิ่งที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน ลำพังการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ คือ ก่อเกิดความเชื่อสุญญิตและสังคมที่รุนแรงขึ้น โดยเฉพาะช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน การทำลายธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและการแพร่ระบาดของความเสื่อมโทรมทางคุณธรรมจริยธรรม อีกทั้งสังคมที่ท่วมท้น ด้วยข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดน ประชาชนต้องการความเท่าเทียมกัน เรียกร้อง แสวงหาสิทธิเสรีภาพและโอกาสการมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบต่าง ๆ ด้วยตัวเองบริการต่าง ๆ ทางสังคมต้องเพิ่มขนาดเพิ่มประเภทกิจการใหญ่โตและซับซ้อนขึ้นเรื่อย ๆ จนเกิดกว่าที่รัฐจะสามารถตอบสนองได้ เหล่านี้ล้วนส่งผลโดยตรงต่อการศึกษาให้ต้องเพิ่มหน้าที่มีบทบาทสูงขึ้นในการสร้างพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่เคารพต่อเสรีภาพและสิทธิมนุษยชน เพื่อเตรียมคนให้มีความพร้อมสำหรับกิจการทั้งมวลของสังคมร่วมกับรัฐ

ดังนั้น จำเป็นที่จะต้องปฏิรูปการศึกษา ปรับเปลี่ยนกระบวนการรับรู้และเรียนรู้ท่ามกลางบริบทของโลกและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาคน มุ่งพัฒนาสติ พัฒนาปัญญา เพื่อสร้างความเป็นมนุษย์ผู้สามารถใช้ศักยภาพสูงสุดของตนไปในทางสร้างสรรค์หลักการสำคัญอันเป็นเจตนารมณ์ประการหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษา ภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ คือการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรและสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ให้มีบทบาทเป็นผู้จัดการศึกษานอกเหนือจากที่รัฐ เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการอยู่เพื่อให้รูปแบบการจัดการศึกษามีความหลากหลาย ยืดหยุ่น สอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียน ตรงตามธรรมชาติของการเรียนรู้ที่มุ่งสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ทั้งยังเป็นไปตามการพัฒนาเปลี่ยนแปลง ของโลกวันนี้และในอนาคต

รัฐบาลได้ประกาศนโยบายไว้อย่างชัดเจน จะส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนในสังคมได้มีส่วนรับผิดชอบในการจัดการศึกษา โดยรัฐจะเป็นผู้วางระบบ นโยบาย กำกับคุณภาพและมาตรฐานการระดมทรัพยากร ตลอดจนการเตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่พ่อแม่ผู้ปกครองเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในการจัดการศึกษาให้กับบุตร บนพื้นฐานความรักความปรารถนาดีต่อบุตรหลานของตน ถือเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการศึกษาเรียนรู้ที่มีพัฒนาการในสังคมไทย และเชื่อว่าจะเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่มีความชัดเจนยิ่งขึ้นไปเป็นลำดับ รัฐภายใต้การดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ

จึงมีนโยบายที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้ความสำคัญ เร่งดำเนินการให้มีกลไกทางกฎหมายและกลไกสนับสนุนอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ทั้งนี้ ภายใต้หลักหรือกรอบในการดำเนินการ 5 ประการ ได้แก่

1. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัว
2. พ่อแม่จะต้องมีอิสระในการดำเนินการ มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ
3. มีความสอดคล้องกับหลักการและแนวทางในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
4. มีคุณภาพได้มาตรฐาน
5. ความเป็นสากลเทียบเคียงกับต่างประเทศได้

สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเฉพาะที่มีความหลากหลาย มีความต้องการการศึกษาพิเศษและ ขาดโอกาสทางการศึกษา ขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปสามารถเข้ารับการศึกษได้ด้วย

จึงเห็นได้ว่า การศึกษาโดยครอบครัว หรือบ้านเรียน เป็นการจัดการศึกษาทางเลือกใน

รูปแบบหนึ่งที่ตอบสนองต่อเจตนารมณ์ ของรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาแห่งชาติ อย่างเป็นรูปธรรม มีรูปแบบแนวทางในการจัดการศึกษาที่แตกต่างหลากหลายกันไปตามปรัชญา ทศนะความเชื่อทางการศึกษาของครอบครัว ตามสภาพของบ้านเรียนและผู้เรียน โดยเฉพาะครอบครัวที่กำลัง เริ่มจัดการศึกษา โดยครอบครัวเป็นครั้งแรก จะดำเนินการจัดการศึกษาล้ายโรงเรียน คือ มีวิชาเรียน คาบเรียน ผู้สอน หนังสือแบบเรียน แบบฝึกหัด การทดสอบ ตามแผนการศึกษาของครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการกำหนดกรอบใหญ่ๆ เอาไว้ และใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นแนวทางในส่วนขอวิชาหลักแล้วผสมผสานประยุกต์กับ

หลักสูตรอื่นๆ ตามที่ครอบครัว สนใจ เพราะต้องการให้ผู้เรียนมีพื้นฐานความพร้อม

ทางด้านวิชาการ หากจะกลับเข้าสู่การศึกษาในระบบก็จะสามารถทำให้ สำหรับครอบครัวที่มีประสบการณ์ จะจัดการศึกษาปรับเปลี่ยนตามกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ยืดหยุ่น และความเป็นอิสระมากขึ้น มุ่งตอบสนองความสนใจของผู้เรียนและสร้างกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำตัว เป็นต้น

การจัดการศึกษาโดยครอบครัว (home school) นิยมเรียกกันในหมู่ครอบครัว

ผู้จัดการศึกษา “ บ้านเรียน ” ซึ่งความน่าสนใจของบ้านเรียนอยู่ที่ เป็นการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่จะนำบุตรหลานออกจากการศึกษาในระบบโรงเรียน หรือไม่นำบุตรหลานของตนเข้าสู่ระบบการเรียนในโรงเรียนตามที่ครอบครัว สมัยปัจจุบันนิยมทำกัน และครอบครัวรวมทั้งผู้เรียน มีเหตุผลใดที่จะปฏิเสธการศึกษาในระบบ โรงเรียนที่เป็นระบบที่ได้รับความไว้วางใจในการพัฒนาผู้เรียนมาหลายยุค หลายสมัย และการจัดการศึกษากลับบ้านเรียนนั้นมีการจัดการศึกษาอย่างไร เหมือนกับการศึกษาในระบบโรงเรียนหรือไม่ แล้วจะจัดการเรียนการสอน สร้างสรรค์หลักสูตร รวมทั้งมีการวัดและประเมินผลอย่างไร ตลอดจนปัญหาจากการที่สังคม มองว่าผู้เรียนบ้านเรียนจะต้องมีปัญหาทางด้านทักษะทางสังคม เพราะไม่ได้ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ ในวัยเดียวกัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนในสังคมได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา โดยรัฐจะเป็นผู้วางระบบ นโยบาย กำกับคุณภาพและมาตรฐาน
2. เพื่อสนองตอบความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่มีความหลากหลาย มีความต้องการ การศึกษาพิเศษและ ขาดโอกาสทางการศึกษา ขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปสามารถเข้ารับ การศึกษาได้ด้วย
3. เพื่อสร้างกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างบ้านเรียนร่วมกันในการจัดการเรียนการสอน ให้กับผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ทั้งนี้เป็นการพัฒนาการศึกษาโดยครอบครัวให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ต่อไป
4. เพื่อวัดและประเมินผลการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนที่เรียนการศึกษาโดยครอบครัวใน แต่ละปีการศึกษา ในการเลื่อนระดับชั้น พร้อมนิเทศ ติดตามตรวจสอบร่องรอยหลักฐานการเรียนการสอนของ บ้านเรียนในสังกัด

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เป็นเครื่องมือที่ช่วยบอกทิศทางการทำงานที่จุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของกระบวนการ ต่างๆ ที่ระบุรายละเอียดในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ภายในองค์กรนั้น
2. ยกระดับการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และเป็นมาตรฐานเดียวกัน
3. ลดข้อผิดพลาดในการทำงาน หรือทำงานซ้ำซ้อน
4. บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ภายในกลุ่มงาน สามารถปฏิบัติงานแทนกันได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว เมื่อมีการโยกย้ายตำแหน่งงาน หรือมีการลาออกจากหน้าที่
5. ประหยัดค่าใช้จ่ายในการที่บุคลากรมายื่นขอรับบริการ หรือติดต่อราชการต่างๆ

บทที่ 2

งานการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว(Homeschool)

ความหมายงานการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

หลังการประกาศใช้กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ.ศ. 2547 การศึกษาโดยครอบครัวมีการขยายตัวไปเป็นลำดับ มีจำนวนครอบครัวที่จดทะเบียน จัดการศึกษาจากหลักสืบไปเป็นหลักร้อยละในเขตพื้นที่การศึกษาทุกภูมิภาค จากรายงานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) เรื่อง "การติดตามการประเมินผลเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาโดยครอบครัว" พ.ศ. 2552 ซึ่งได้ทำการสอบถามจากทั้งครอบครัวผู้จัดและบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สรุปแนวความคิดการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ดังนี้

1. ครอบครัวมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับบุตรหลานของตน โดยรัฐจะต้องให้ความคุ้มครองและส่งเสริมอย่างเหมาะสม ตามหลักสิทธิมนุษยชน สิทธิเด็ก และสิทธิเสรีภาพทางการศึกษา ภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

2. การศึกษาโดยครอบครัวสอดคล้องกับหลักการและนโยบายให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ไม่ใช่ความแปลกแยก แต่เป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของภาครัฐ

3. กระบวนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมีความแตกต่างจากการศึกษาในโรงเรียน สามารถผสมผสานการศึกษา 3 รูปแบบ ทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัยและเป็นการศึกษารายบุคคลมีโอกาที่จะจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นสำคัญตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพได้อย่างแท้จริง

4. ผู้สำเร็จการศึกษาจากการศึกษาโดยครอบครัว มีศักดิ์และสิทธิเท่าเทียมกับผู้สำเร็จการศึกษาในระบบโรงเรียน ภายใต้การรับรองของกระทรวงศึกษาธิการ

5. ครอบครัวผู้จัดมีสิทธิในสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับการสนับสนุนจากรัฐ ทั้งในการส่งเสริมทางวิชาการ เงินอุดหนุนการศึกษา การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีเพื่อการศึกษา และโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาอื่น ๆ อย่างทัดเทียมกับการศึกษาในสถานศึกษา

บทบาทหน้าที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1. จัดให้มีคณะทำงานวิชาการการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเพื่อการส่งเสริมคุณภาพเชิงวิชาการและกระบวนการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว อันประกอบด้วยบุคลากรจากกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา และกลุ่มอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือ ครู อาจารย์จากสถานศึกษา

2. ประสานงานและดำเนินการให้การจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นไปอย่างมีระบบ บรรลุผลตามเป้าหมายของภาคส่วนต่าง ๆ อย่างราบรื่น เรียบร้อย มีประสิทธิภาพและคุณภาพ ได้แก่การสร้างความเข้าใจอันดีและร่วมมือเหมือนกลียาณมิตรระหว่างครอบครัวผู้จัดกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ในการพัฒนาแผนการเรียนรู้เสนอคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา (ปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการเป็นคณะกรรมการศึกษาจังหวัด) ตลอดจนการวัดและประเมินผลการจัดการศึกษา

3. ส่งเสริม สนับสนุนและคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของเด็กและครอบครัวอันพึงมีพึงได้ในการจัดการศึกษา เช่น พัฒนาให้มีแหล่งเรียนรู้ตามรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เช่น ศูนย์ฯ ห้องสมุดฯ หรือมุมส่งเสริมการจัดการศึกษา หรือประสานงานแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ แก่ครอบครัวผู้จัดการศึกษาได้ใช้ในการพัฒนาความรู้ความสามารถผู้เรียนอย่างเต็มตามศักยภาพให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายและมาตรฐานการศึกษา

4. วิจัยและพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ในขอบข่ายการศึกษาทางเลือกที่อำนวยความสะดวกให้เกิดประสิทธิภาพการพัฒนาผู้เรียนได้ผลผลิตผู้เรียนที่มีคุณภาพถึงขีดสุดของศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

5. วางแผนพัฒนาคุณภาพ และแผนปฏิบัติการ เพื่อดำเนินงานการจัดการศึกษาโดยครอบครัว อย่างต่อเนื่อง

6. สนับสนุนเครือข่ายความร่วมมือของทุกภาคส่วน ในการพัฒนาการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเพื่อคุณภาพของเยาวชนต่อชุมชน สังคมและประเทศชาติอย่างเต็มที่ไร้ขีดจำกัด

7. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข่าวสาร ความรู้ในเวทีสาธารณะ เครือข่ายภาคสังคม ข่าวสารเพื่อความรู้ความเข้าใจของสังคมโดยรวม และมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาให้มีความสำเร็จ ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

8. ประเมินและรายงานผลการดำเนินงานตามสายงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและต่อสาธารณะ อย่างสม่ำเสมอตามโอกาสที่เหมาะสม อันส่งผลต่อการพัฒนาระดับความก้าวหน้าของงาน

9. ปฏิบัติการอื่น ๆ ตามสภาพและสถานการณ์ที่อาจมีความผันผวนเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน

บทบาทหน้าที่ครอบครัวผู้จัดการศึกษา

1. เป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดี สะท้อนออกในความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัวในความปรองดอง ใช้เหตุผลต่อกันให้ความสำคัญกับเรื่องหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคนจนเป็นนิสัย พ่อแม่เป็นผู้มีทัศนคติต่อชีวิตอย่างถูกต้องชัดเจน มั่นคงในสิ่งที่ตนทำ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก

2. จัดกระบวนการเรียนรู้โดยครอบครัวอย่างสร้างสรรค์

2.1 จัดสภาพแวดล้อมภายในบ้าน หาสื่อหรือสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ มุ่งให้ลูกเกิดพัฒนาการในการเป็นนักสืบค้น นักทดลอง สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและกำหนดอัตราความเร็วในการเรียนรู้ของตนได้

2.2 สร้างแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ด้วยความตระหนักในคุณค่าและจุดมุ่งหมายของชีวิตแทนการกระตุ้นด้วยการแข่งขันและความเห็นแก่ตนเอง

2.3 มีความเชื่อมั่นว่าคนทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาถึงขีดสุดได้อย่างน้อยทางใดทางหนึ่ง คนทุกคนล้วนปรารถนาให้ชีวิตของตนมีคุณค่าและเป็นไปตามธรรมชาติ ความถนัดในการเรียนรู้ของแต่ละคนมีความแตกต่างกันไป การจัดกระบวนการเรียนรู้นอกจากจะต้องสอดคล้องกับพัฒนาการตามช่วงวัยโดยรวมแล้ว ยังต้องคำนึงถึงลักษณะเฉพาะตัว สร้างโอกาสให้เด็กได้แสดงออก พบความถนัด ความสนใจ จุดเด่น ข้อด้อยของตนเอง เพื่อการพัฒนาในทางพรสวรรค์ให้โดดเด่นขึ้นอย่างมีความสมดุลกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ

2.4 สร้างการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกวิถีทาง ทุกเวลา ทุกสถานที่ ทั้งอย่างมีกระบวนการฝึกฝนเป็นขั้นตอนและด้วยการซึมซับรับรู้อย่างเป็นไปตามธรรมชาติจากประสบการณ์ตรงของการลงมือทำ และการสัมผัสสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ส่งเสริมสร้างองค์ความรู้ขึ้น ทั้งนี้ เด็กจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดในภาวะที่เป็นธรรมชาติ มีเสรีภาพมีความท้าทาย มีจินตนาการหรือสอดคล้องกับเรื่องราวในชีวิตจริง และเกิดมาจากความสนใจใคร่รู้จากภายในตัวเด็กเอง

2.5 สร้างสถานการณ์หรือจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย มีชีวิตชีวา ทั้ง ครอบคลุมเป็นกลุ่มร่วมกับเด็กหรือผู้ใหญ่และครอบครัวอื่น ๆ การเดินทาง ท่องเที่ยว ทัศนศึกษา ค่ายพักแรม การเข้าร่วมงานเทศกาลประเพณี กิจกรรมเสริมทักษะดนตรี กีฬา ภาษา กิจกรรมอาสาสมัคร กิจกรรมพัฒนาสติและสมาธิ ตลอดจนกิจกรรมเสริมพื้นฐานงานอาชีพ งานบ้าน งานครัว เป็นต้น

3.ประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการร่วมมือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุผลตามเป้าหมายร่วมกัน

วิธีการขั้นตอนการปฏิบัติงาน

ครอบครัวมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับบุตร โดยรัฐจะต้องให้ความคุ้มครองและส่งเสริมอย่างเหมาะสม ภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ในการกำหนดให้มีการยื่นขออนุญาตจัดการศึกษา ที่สำคัญ คือ การสร้างความสัมพันธ์ฉันท์กัลยาณมิตรระหว่างครอบครัวกับบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้ทำความเข้าใจในข้อตกลงเบื้องต้นร่วมกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

โดยวิธีการแบ่งเป็น 6 ประเด็น

- 1.การอนุญาตจัดการศึกษาโดยครอบครัว
- 2.การขออนุญาตจัดการศึกษาโดยครอบครัว
- 3.แผนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว
- 4.การวัดประเมินผล
- 5.การเทียบโอนผลการเรียน
- 6.การเลิกจัดการศึกษาและการย้ายภูมิลำเนา

1.การอนุญาตจัดการศึกษาโดยครอบครัว

ระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงาน 30 วัน ครอบครัวที่สนใจหรือมีความประสงค์ที่จะจัดการศึกษา สามารถติดต่อกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามภูมิลำเนา

2.การขออนุญาตจัดการศึกษาโดยครอบครัว

2.1 สถานที่ยื่นคำขออนุญาต คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.1.1 ครอบครัวหรือจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ยื่นคำขออนุญาตได้ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตามภูมิลำเนา

2.1.2 ครอบครัวหรือผู้จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ยื่นคำขออนุญาตได้ที่ สพ.และสพม.ตามภูมิลำเนา ทั้งนี้ให้เป็นไปตามความประสงค์ของครอบครัวหรือผู้จัดการศึกษา

2.1.3 ครอบครัวหรือผู้จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ยื่นคำขออนุญาตได้ที่ สพม.ตามภูมิลำเนา

ภูมิลำเนา หมายถึง สถานที่อยู่ของบุคคลตามกฎหมาย หรือตามที่อยู่ในทะเบียนบ้าน หรือหากครอบครัวมีทะเบียนบ้านอยู่ทีหนึ่ง แต่มีถิ่นที่พำอาศัยเป็นปกติปัจจุบันอยู่อีกทีหนึ่ง ซึ่งจะใช้เป็นสถานที่จัดการศึกษา ให้ยื่นคำขออนุญาตต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ณ ถิ่นที่อยู่อาศัยปัจจุบันได้

2.2 เวลาในการยื่นขออนุญาต ครอบครัวสามารถยื่นคำขอได้ตามความจำเป็น อาจกำหนดให้ครอบครัวสามารถยื่นคำขอได้ปีละสองครั้ง โดยสอดคล้องกับการเปิดปิดภาคเรียนของสถานศึกษา เพื่อสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เช่น การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น หรือการรับเงินอุดหนุนการศึกษา เป็นต้น

2.3 เอกสารในการยื่นขออนุญาต กรณีผู้เรียนลาออกจากการศึกษาในระบบ ให้นำหลักฐานการศึกษา (ปพ.1) เอกสารการขอย้ายสถานที่เรียนจากสถานศึกษาเดิมมาด้วย และแจ้งให้ สพ.เดิมทราบด้วย

2.4 การระบุระดับการศึกษาที่จะจัด ครอบครัวสามารถขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือระบุเฉพาะระดับใดระดับหนึ่งก่อน และเมื่อจบการศึกษาในระดับนั้นแล้ว สามารถจัดการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นได้โดยตลอด โดยแสดงแผนการจัดการศึกษาให้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาอนุญาต

3.แผนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

แผนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว มีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ เป็นกรอบทิศทางการเรียนรู้โดยรวมของการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ หรือครอบคลุมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานรวมทั้งเป็นเครื่องมือระหว่างครอบครัวผู้จัดการศึกษากับผู้รับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในการส่งเสริมและรับรองผลให้นำไปสู่ความสามารถในการปฏิบัติของทุกฝ่ายได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข

ครอบครัวและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรร่วมกันกำหนดตามความมุ่งหมาย หลักการและแนวทางการจัดการศึกษา โดยขั้นตอนรายละเอียดการจัดทำแผนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ควรเป็นอิสรภาพของครอบครัวเป็นหลัก ที่จะเป็นผู้ออกแบบจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับพื้นฐานศักยภาพผู้เรียนและบริบทของครอบครัวและชุมชน โดยเจ้าหน้าที่ หรือคณะทำงานวิชาการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้การพิจารณาร่วมคิด ร่วมให้คำปรึกษาแนะนำ ให้เกิดความเหมาะสมทางวิชาการ แสดงถึงประสิทธิภาพ อันนำมาซึ่งความสำเร็จบรรลุผลในการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพการศึกษาโดยครอบครัว เป็นการศึกษากลุ่มเป้าหมายเฉพาะอยู่ในกลุ่มที่เป็นการศึกษาอิสระหรือตามอัธยาศัย ที่มีแนวคิดปรัชญา จุดมุ่งหมายต่างไปจากการศึกษาที่ตอบสนองที่ต้องการการศึกษาแบบก้าวหน้า เป็นการศึกษาทางเลือก รวมทั้งเป็นการศึกษาที่ตอบสนองต่อผู้เรียนตามความแตกต่างรายบุคคล แผนการจัดการศึกษาของครอบครัว จึงสามารถปรับใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้ ซึ่งจะส่งผลต่อแนวปฏิบัติการเขียนแผนในแต่ละองค์ประกอบสำคัญของแผน โดยมีแนวทางสำคัญดังนี้

1.การจัดทำแผนการศึกษาโดยปรับใช้เพิ่มเติมตามความมุ่งหมายการศึกษาตามแนวคิดหรือความเชื่อของครอบครัว

2.การจัดทำแผนการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะ องค์ความรู้และค่านิยม ครอบครัวควรจัดเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือหลอมรวมบูรณาการเป็นกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

3.การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนด ครอบครัวสามารถจัดการเรียนรู้ตาม 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางฯ หรืออาจหลอมรวมบูรณาการเป็นกลุ่มประสบการณ์ได้ตามความเหมาะสม

องค์ประกอบการจัดทำแผนการเรียนรู้

1.ข้อมูลพื้นฐานของครอบครัว

1.1 ระบุข้อมูลเกี่ยวกับชื่อ-สกุลบิดา มารดา วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ อายุ อาชีพ ที่อยู่

1.2 เหตุผลในการจัดการศึกษาของครอบครัว อธิบายถึงแนวคิด ความเชื่อ เหตุผลหรือปรัชญา ที่เป็นสามเหตุให้ครอบครัวจัดการศึกษา

2.ข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียน

2.1 ระบุข้อมูลผู้เรียน ชื่อ – สกุล วัน เดือน ปีเกิด อายุ ประวัติการศึกษา

2.2 พัฒนาการของผู้เรียน เป็นส่วนที่ระบุพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ความถนัด ความสนใจ ความบกพร่องหรือความสามารถที่สะท้อนแวววฉลาด ที่ควรได้รับการดูแลช่วยเหลือหรือส่งเสริมสนับสนุนเป็นพิเศษ

3.ระดับการศึกษาที่จัด ให้ระบุว่าจัดการศึกษาในระดับใด เช่น ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือตลอดทุกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ให้ระบุความคาดหวังที่ครอบคลุมต้องการให้เกิด โดยคำนึงถึงเป้าหมายคุณภาพของผู้เรียน ความต้องการ ความสนใจตามศักยภาพของผู้เรียน

5.รูปแบบการจัดการศึกษา ให้ระบุรูปแบบการจัดการศึกษาต่าง ๆ ที่ครอบคลุมประสงค์จะจัดการศึกษารูปแบบใด เช่น

5.1 จัดการศึกษาแบบครอบครัวเดียว เนื่องจากไม่สามารถร่วมกิจกรรมกับกลุ่มบ้านเรียนหรือครอบครัวอื่น และมีความสนใจเฉพาะด้านแตกต่างกัน

5.2 จัดการศึกษาแบบมีข้อตกลงร่วมกับโรงเรียนหรือหน่วยงานอื่น โดยมีการเข้าไปใช้ทรัพยากรในโรงเรียนหรือเข้าไปทำกิจกรรมร่วมกัน เนื่องจากต้องการให้บุตรได้มีความรู้ประสบการณ์ที่สามารถเชื่อมโยงเข้าสู่ระบบโรงเรียน

5.3 จัดการศึกษาแบบกลุ่มครอบครัวที่มีแนวคิดคล้าย ๆ กัน เป็นการจำลองสังคมเล็ก ๆ เชื่อว่าการเชื่อมโยงกับกลุ่มเป็นการช่วยเสริมพัฒนาการของบุตรได้

5.4 จัดการศึกษาแบบรวมศูนย์ จัดการแบบศูนย์การเรียน เนื่องจากต้องการให้บุตรมีสังคมพ่อแม่ทำงานนอกบ้านทั้งคู่ จึงมอบหมายให้ผู้ที่มีความเหมาะสมมาทำหน้าที่จัดการเรียนรู้อุทิศ

7.การจัดสาระการเรียนรู้ ระบุข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่าครอบครัวจะจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความรู้ ทักษะ ค่านิยมที่ผู้เรียนควรเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คุณลักษณะที่จะช่วยนำพาให้บรรลุคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งครอบครัวสามารถจัดการเรียนการสอนแยกเป็นรายวิชาตามกลุ่มสาระ การเรียนรู้หรือ อาจหลอมรวมบูรณาการเป็นกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสม เช่นกลุ่มประสบการณ์ความรู้ในธรรมชาติ กลุ่มประสบการณ์ความรู้ในตนเองและสังคม กลุ่มประสบการณ์ความรู้ในศาสนา ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

การจัดสาระการเรียนรู้ ให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายการพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับศักยภาพตามความถนัด ความสนใจ ความสามารถพิเศษ และความต้องการพิเศษของผู้เรียนแต่ละคน โดยอาจมีจุดเน้นการเรียนรู้ที่มากขึ้นกว่ากันในแต่ละสาระหรือกลุ่มประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งสามารถแสดงเป็นสัดส่วนเป็นค่าร้อยละ โดยอาจจะมีค่าน้ำหนักที่เหมือนหรือต่างกันในแต่ละชั้นปี (กรณีเสนอแผนการจัดการศึกษาเป็นรายชั้นปี) หรือแต่ละช่วงชั้น และแต่ละระดับการศึกษา (กรณีเสนอแผนการจัดการศึกษาเป็นช่วงชั้น หรือเป็นระดับการศึกษา)

8.การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้ระบุวิธีการจัดการเรียนรู้ของครอบครัวให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาและสาระการเรียนรู้ที่ครอบครัวกำหนด เช่นการทำโครงการ ศึกษาแหล่งเรียนรู้ การปฏิบัติจริง ทำกิจกรรมร่วมกับผู้เรียนในระบบโรงเรียน การทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายการเรียนรู้อื่น ๆ เป็นต้น

8.1.การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ให้ระบุวิธีการประเมินและทำความเข้าใจร่วมกันกำหนดสัดส่วนการให้ผลคะแนนหรือเกณฑ์การตัดสินผล และค่าน้ำหนัก/ หน่วยกิต ในแต่ละสาระการเรียนรู้ กลุ่มประสบการณ์ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งควรให้ความสำคัญกับการประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การพูดคุย การใช้คำถาม การสังเกต การเขียนสะท้อนการเรียนรู้ การประเมินการปฏิบัติ การแสดงออกในการปฏิบัติงาน การประเมินด้วยแฟ้ม

สะสมงาน แบบทดสอบ การประเมินตนเอง เป็นต้น เพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนบรรลุตามสาระการเรียนรู้กลุ่ม ประสพการณ์เพียงใดและควรพิจารณาให้เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อให้วัดและประเมินผลเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

9.การวัดประเมินผลและการกำกับคุณภาพการศึกษา

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ควรอยู่บนหลักการพื้นฐาน คือการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และ เพื่อตัดสินผลการเรียน โดยเฉพาะการประเมินเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ควรมีการ ดำเนินการเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ส่วนการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนนั้น เป็นการตรวจสอบและตัดสินว่า ผู้เรียนมี พัฒนาการอันเกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่ และใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการจัดกระบวนการ เรียนรู้ต่อไป

ผู้จัดการศึกษาตัดสินผลการเรียนตามเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนของสาระการเรียนรู้ หรือกลุ่ม ประสพการณ์ต่าง ๆ การอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ รวมทั้งกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน ควรประเมินในระยะเวลาที่เหมาะสมมีการเก็บข้อมูลของผู้เรียนทุกด้านอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อ ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ โดยสามารถเลือกตัดสินผลเป็นรายภาค รายปี ช่วงชั้น

4.1 เกณฑ์การตัดสินผลการเรียน ผู้จัดการศึกษา ควรคำนึงถึงสิ่งสำคัญต่อไปนี้

4.1.1.เวลาเรียน : จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค รายปี หรือช่วงชั้น โดยให้เวลาเรียนของแต่ละสาระ การเรียนรู้/กลุ่มประสพการณ์ โดยยึดหยุ่นตามบริบท จุดเน้น ปรัชญาของการจัดการศึกษาของครอบครัว มี เวลาเรียนเหมาะสมที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณภาพตามเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนที่กำหนด

4.1.2.คุณภาพผู้เรียน: ผู้เรียนจะต้องได้รับการประเมินคุณภาพที่สอดคล้องสัมพันธ์กับมาตรฐาน การเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ครอบครัว / ผู้จัดการศึกษาปรับใช้

4.1.3.มิติของการประเมิน : ผู้เรียนได้รับการประเมินและตัดสินผลครอบคลุมทั้งในด้านวิชาการ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามเกณฑ์ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและครอบครัว หรือผู้จัดการศึกษาร่วมกันกำหนด

กรณีผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ และผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษอื่น ๆ ให้สามารถขอรับการ ประเมินในการผ่านชั้นปี ช่วงชั้น หรือระดับการศึกษาจากการปรับระยะเวลาในการเรียนให้เหมาะสมกับการ พัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้

4.2 การให้ระดับผลการเรียน

การให้ระดับผลการเรียนในแต่ละสาระการเรียนรู้หรือกลุ่มประสพการณ์ ครอบครัว /ผู้จัดการ ศึกษา สามารถให้ระดับผลการเรียนหรือระดับคุณภาพเป็นระบบตัวเลข ระบบตัวอักษร ระบบร้อยละ หรือ ระบบที่ใช้คำสะท้อนมาตรฐาน ตามความเหมาะสม หากครอบครัว หรือผู้จัดการศึกษาเลือกการใช้ระดับผล การเรียนอย่างใดอย่างหนึ่งต้องเลือกตลอดระดับการศึกษา สำหรับในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ควรให้ ระดับผลการเรียนเป็นระบบตัวเลข 8 ระดับ เพื่อประโยชน์ในการเทียบเคียงสำหรับการศึกษาต่อในระดับที่ สูงขึ้น

4.3 เกณฑ์การจบการศึกษา

การจัดการศึกษาโดยครอบครัวมีความแตกต่างทั้งวัตถุประสงค์ รูปแบบ วิธีการในการจัดการศึกษาที่มุ่งสนองจุดเน้นและความต้องการของผู้เรียนรายบุคคล สิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลต่อการกำหนดเกณฑ์การจบการศึกษา เกณฑ์ที่กำหนดในแต่ละระดับการศึกษาควรครอบคลุมสิ่งสำคัญ ดังนี้ระดับประถมศึกษา

1. ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้หรือกลุ่มประสบการณ์และได้รับการตัดสินผลการเรียนอยู่ในระดับ ผ่านขึ้นไป

2. ผู้เรียนต้องมีผลการประเมินการอ่าน คณิตวิเคราะห์ และเขียน อยู่ในระดับ ผ่านขึ้นไป

3. ผู้เรียนต้องมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อยู่ในระดับ ผ่านขึ้นไป

4. ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและมีผลการประเมิน ผ่าน

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย

1. ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้หรือกลุ่มประสบการณ์และได้รับการตัดสินผลการเรียนอยู่ในระดับ ผ่านขึ้นไป

2. ผู้เรียนต้องมีผลการประเมินการอ่าน คณิตวิเคราะห์ และเขียน อยู่ในระดับ ผ่านขึ้นไป

3. ผู้เรียนต้องมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อยู่ในระดับ ผ่านขึ้นไป

4. ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและมีผลการประเมิน ผ่าน

5. การเทียบโอนผลการเรียน

หลักเกณฑ์และวิธีการปรับใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการเทียบโอนผลการเรียนไว้ ซึ่งสามารถนำมาเป็นแนวปฏิบัติในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ดังนี้

5.1 ความหมายของการเทียบโอนผลการเรียน

การเทียบโอนผลการเรียน หมายถึง การนำผลการเรียนรู้ซึ่งเป็นความรู้ ทักษะ หรือประสบการณ์ของผู้เรียนที่เกิดจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย หรือจากประสบการณ์การทำงาน หรือการดำเนินชีวิต มาเทียบโอนเพื่อเข้าศึกษาในสถานศึกษา ผู้จัดการศึกษา และนับเป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียนตามหลักสูตรในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นฐานความเป็นธรรม โปร่งใส และมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ

5.2 ข้อกำหนดในการเทียบโอน

พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้ระบุให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ระหว่างการศึกษารูปแบบเดียวกัน หรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงาน ดังนั้นการจัดการศึกษาโดยครอบครัว สามารถดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนได้ ตามแนวปฏิบัติดังนี้

5.2.1 สถานศึกษาหรือผู้จัดการศึกษาที่รับเทียบโอนผลการเรียนเป็นสถานศึกษาที่เปิดสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้ใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการเทียบโอนผลการเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา ประกาศ ณ วันที่ 10 ตุลาคม 2546 รวมทั้งแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเทียบโอนผลการเรียนรู้เข้าสู่การศึกษาในระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ.ศ. 2547

5.2.2 สถานศึกษาหรือผู้จัดการศึกษาที่รับเทียบโอนผลการเรียนเป็นสถานศึกษาสังกัดหน่วยงานอื่นให้ปฏิบัติตามข้อกำหนดและแนวทางของหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาที่รับโอน

5.3 แนวทางการเทียบโอนผลการเรียน

การเทียบโอนผลการเรียน อาจดำเนินการได้ทั้งกรณี que ผู้เรียนจบการศึกษาระดับใดระดับหนึ่ง หรือเทียบโอนกลางคัน ซึ่งสามารถพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

5.3.1 การเทียบโอนผลการเรียนในกรณีที่ผู้เรียนยังไม่จบชั้นปีสุดท้ายของแต่ละระดับการศึกษา หรือย้ายสถานศึกษากลางคัน ให้สถานศึกษาที่รับเข้าเรียนพิจารณาความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนจากเอกสารการศึกษาหรือหลักฐานอื่น หรือมีการประเมินความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ของผู้เรียนเพิ่มเติม เพื่อจัดให้เข้าเรียนในชั้นที่ขอเทียบโอน

5.3.2 การเทียบโอนผลการเรียนจากสถานศึกษาที่มีรูปแบบการจัดการศึกษาแตกต่างจากระบบชั้นปี เช่น จัดเป็นช่วงชั้น ช่วงเวลาตามกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ให้สถานศึกษาที่รับเข้าเรียนพิจารณาความรู้และทักษะจากเอกสารการศึกษาหรือหลักฐานอื่น หรือมีการประเมินความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ของผู้เรียนเพิ่มเติม เพื่อพิจารณาให้เข้าเรียนในชั้นที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ

5.3.3 ผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยตนเอง หรือเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ หากมีความประสงค์ขอเข้ารับการเทียบโอนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของตน ให้สถานศึกษาหรือผู้จัดการศึกษาที่รับเข้าเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการและจัดให้มีการประเมินตามระเบียบหรือแนวปฏิบัติการเทียบโอนของสถานศึกษา

10. การเลิกจัดการศึกษาและการย้ายภูมิลำเนา

กรณีเลิกจัดการศึกษา การเลิกจัดการศึกษาโดยครอบครัว มีได้ 2 กรณี คือ

กรณี 1 ครอบครัวประสงค์ที่จะเลิกจัดการศึกษา ดำเนินการดังนี้

1. ครอบครัวทำหนังสือขอเลิกจัดการศึกษายื่นต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพิจารณา
3. เมื่อคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาให้ความเห็นชอบแล้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาออกคำสั่งให้เลิกจัดการศึกษาโดยครอบครัว

กรณี 2 คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษามีมติให้เลิกจัด กรณีนี้จะมีขึ้นได้เมื่อสำนักงานเขตพื้นที่เห็นว่า ครอบครัวที่ได้รับอนุญาตจัดการศึกษาไม่จัดการศึกษาตามแผนการจัดการศึกษาที่ขออนุญาตไว้ และไม่ปรับปรุงการจัดการศึกษาตามที่ได้แนะนำภายในระยะเวลาที่กำหนด ดำเนินการดังนี้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เสนอคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา พิจารณาให้ครอบครัวนั้นเลิกจัดการศึกษา
2. เมื่อคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษามีมติให้ครอบครัวเลิกจัดการศึกษา ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาออกคำสั่งให้เลิกจัดการศึกษาและจัดหาที่เรียนใหม่เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องโดยเร็วที่สุด ไม่ควรเกิน 5 – 10 วันทำการ นับตั้งแต่วันแจ้งให้เลิกจัดการศึกษา พร้อมทั้งออกเอกสารหลักฐานการศึกษาเพื่อส่งต่อไปกับสถานศึกษาแห่งใหม่

3. ครอบครัวสามารถดำเนินการอุทธรณ์ หรือฟ้องร้องตามกระบวนการทางกฎหมายได้ หากไม่เห็นด้วยกับมติคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา(ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงเป็นคณะกรรมการศึกษาจังหวัด)

การย้ายภูมิลำเนา

กรณีครอบครัวย้ายที่อยู่อาศัยไปในพื้นที่ต่างจากภูมิลำเนาเดิม โดยไม่ได้ยกเลิกการจัดการศึกษาให้ดำเนินการดังนี้

1. ครอบครัวต้องทำเรื่องแจ้งให้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเดิมทราบ เพื่อดำเนินการส่งต่อเอกสารต่าง ๆ ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในพื้นที่ใหม่ โดยไม่ต้องขออนุญาตจัดการศึกษาใหม่
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภูมิลำเนาเดิม ดำเนินการดังนี้

2.1 เสนอคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดทราบ

2.2 ทำหนังสือถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในพื้นที่ใหม่ พร้อมแนบเอกสารหลักฐานการขออนุญาตจัดการศึกษา เอกสารการติดตามความก้าวหน้าการจัดการเรียนรู้ การวัด ประเมินผล และหลักฐานการศึกษาที่ได้ดำเนินการแล้ว เพื่อให้รับช่วงดูแลการจัดการศึกษาโดยครอบครัวนั้นต่อไป

2.3 ดำเนินการจำหน่ายผู้เรียนออกจากทะเบียนผู้เรียน ตามแนวปฏิบัติในคำสั่งกระทรวงศึกษา เรื่อง การใช้ทะเบียนผู้เรียนสำหรับการศึกษาโดยครอบครัว

หมายเหตุ เนื่องจากปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการพิจารณาการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจาก คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา เป็นคณะกรรมการศึกษาจังหวัด ตามคำสั่ง คสช.ที่ 11/2559 เรื่อง การบริหารราชการ ของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค ข้อ 4 ให้ยุบเลิกคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติและ กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการ ศึกษาธิการและให้โอนอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่ฯ แต่ละเขตพื้นที่ฯ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติและกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ไปเป็นอำนาจของ “คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด(กศจ.)”

รายการเอกสารหลักฐานประกอบการยื่นคำขอ

1.เอกสารยืนยันตัวตนที่ออกโดยหน่วยงานภาครัฐ

ที่	รายการเอกสารยืนยันตัวตน	ส่วนงาน / หน่วยงานที่รับผิดชอบ	จำนวนเอกสารฉบับจริง	จำนวนเอกสารสำเนา	หน่วยนับเอกสาร	หมายเหตุ
1	บัตรประจำตัวประชาชน	กรมการปกครอง	1	2	ฉบับ	ของบิดา มารดา/ รับรองสำเนาถูกต้อง
2	บัตรประจำตัวประชาชน	กรมการปกครอง	1	2	ฉบับ	ของผู้จัดการศึกษา กรณีมอบผู้จัดการ ศึกษา/รับรองสำเนา ถูกต้อง
3	สำเนาทะเบียนบ้าน	กรมการปกครอง	1	2	ฉบับ	ของบิดามารดาและ ผู้เรียน/รับรองสำเนา ถูกต้อง
4	ใบสำคัญการเปลี่ยนชื่อ	กรมการปกครอง	1	2	ฉบับ	ถ้ามี/รับรองสำเนา ถูกต้อง
5	สูติบัตร	กรมการปกครอง	1	2	ฉบับ	ของผู้เรียน/รับรอง สำเนาถูกต้อง

2.เอกสารอื่น ๆ สำหรับยื่นเพิ่มเติม

ที่	รายการเอกสารยื่นเพิ่มเติม	ส่วนงาน / หน่วยงานที่รับผิดชอบ	จำนวนเอกสารฉบับจริง	จำนวนเอกสารสำเนา	หน่วยนับเอกสาร	หมายเหตุ
1	แผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวหรือที่ได้จัดทำ ร่วมกับสพป.		1	2	ชุด	1. รายละเอียด ของแผนฯ เป็นไปตามที่ กำหนด ใน กฎกระทรวง 2. รับรองสำเนา ถูกต้อง
2	วุฒิการศึกษาของผู้จัดการศึกษา		1	2	ชุด	1. ผู้จัดต้องมีวุฒิ ไม่ต่ำกว่าระดับ มัธยมศึกษา ตอนปลาย หรือ เทียบเท่า 2. รับรองสำเนา ถูกต้อง

ที่	รายการเอกสารยื่นเพิ่มเติม	ส่วนงาน / หน่วยงานที่ รับผิดชอบ	จำนวน เอกสาร ฉบับจริง	จำนวน เอกสาร สำเนา	หน่วยนับ เอกสาร	หมายเหตุ
3	ใบประเมิน ใบรับรองความรู้ ความสามารถของผู้จัดการ ศึกษา		1	2	ชุด	1. กรณีผู้จัดมีวุฒิต่ำกว่า ระดับมัธยมศึกษาตอน ปลายหรือเทียบเท่า 2. รับรองสำเนาถูกต้อง
4	แผนผังที่ตั้งสถานที่จัด การศึกษาชั้นพื้นฐาน โดยครอบครัว		1	2	ฉบับ	1. ระบุที่ตั้ง แผนผัง สถานที่อย่างชัดเจน 2. รับรองสำเนาถูกต้อง
5	เอกสารหลักฐานการศึกษา (ปพ. 1)		1	2	ฉบับ	1. กรณีที่ผู้เรียนลาออก จากการศึกษาในระบบ 2. รับรองสำเนาถูกต้อง
6	เอกสารการขอย้าย สถานที่เรียน		1	2	ฉบับ	1. กรณีที่ผู้เรียนลาออก จากการศึกษาในระบบ 2. รับรองสำเนาถูกต้อง
7	หลักฐานการเรียนรู้เดิม		1	2	ฉบับ	1. กรณีผู้เรียนย้ายจาก การศึกษานอกระบบและ การศึกษตามอัธยาศัย 2. รับรองสำเนาถูกต้อง
8	รูปถ่ายผู้เรียนหน้าตรง ขนาด 1 นิ้ว		3		ฉบับ	ไม่เกิน 6 เดือน
9	ใบรับรองแพทย์		1	2	ฉบับ	1. กรณีแพทย์ระบุ ความเห็นว่าผู้เรียน ไม่สามารถศึกษา ในระบบได้ 2. รับรองสำเนาถูกต้อง

3.ค่าธรรมเนียม

รายละเอียดค่าธรรมเนียม ไม่มีค่าธรรมเนียม

แบบยื่นความประสงค์ขอจัดทำแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว
ระดับก่อนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๔

เขียนที่

วันที่ เดือน พ.ศ.

เรื่อง ยื่นความประสงค์ขอจัดทำแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวร่วมกับ สพป.เชียงใหม่ เขต ๔

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๔

ด้วยข้าพเจ้าเลขประจำตัวประชาชน

อาชีพที่อยู่ปรากฏตามทะเบียนบ้าน.....

.....โทรศัพท์ E-mail:

ถิ่นที่พำนักอาศัยเป็นประจำอยู่ในปัจจุบัน

โทรศัพท์ E-mail:

มีความประสงค์ขอจัดทำแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวร่วมกับ สพป.ให้แก่

๑.เด็กหญิง/เด็กชาย..... เลขประจำตัวประชาชน

.....เกี่ยวข้องเป็น ระดับ ตั้งแต่ปีการศึกษา

โดยมีผู้จัดการศึกษาคือ

นาย/นาง/นางสาว เลขประจำตัวประชาชน

วุฒิการศึกษา สาขา..... สถาบัน

ปี พ.ศ.....อยู่บ้านเลขที่

สถานที่จัดการศึกษา

บ้านเลขที่

โทรศัพท์ E-mail:

พร้อมนี้ได้แนบเอกสารประกอบการพิจารณาด้วยแล้ว ดังนี้

- ☐ สำเนาทะเบียนบ้านของครอบครัว/ผู้เรียน และผู้จัดการศึกษา
- ☐ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของครอบครัว/ผู้เรียนและผู้จัดการศึกษา
- ☐ สำเนา สติบัตรของผู้เรียน
- ☐ ที่ตั้ง และแผนผังสถานที่จัดการศึกษา
- ☐ สำเนาหลักฐานวุฒิการศึกษาของผู้จัดการศึกษา
- ☐ แผนการจัดการศึกษา
- ☐ อื่นๆ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ลงชื่อ

ผู้ยื่นความประสงค์

(.....)

แบบยื่นคำขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

เขียนที่

วันที่ เดือน พ.ศ.

เรื่อง ขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๔

ด้วยข้าพเจ้า เลขประจำตัวประชาชน
..... อาชีพ ที่อยู่ที่ปรากฏตามทะเบียน
..... โทรศัพท์ [e-mail](#) ถิ่นที่พัก
อาศัยเป็นประจำอยู่ปัจจุบัน
โทรศัพท์ [e-mail](#)

มีความประสงค์ขอจัดทำแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวร่วมกับ สพป. ได้แก่

๑. เด็กหญิง/เด็กชาย..... เลขประจำตัวประชาชน.....
..... เกี่ยวข้องเป็น ระดับ..... ตั้งแต่ปีการศึกษา

โดยมีผู้จัดการศึกษา คือ

นาย/นาง/ นางสาว..... เลขประจำตัวประชาชน
วุฒิการศึกษาระดับ..... สาขา..... สถาบัน
..... ปี พ.ศ. อยู่บ้านเลขที่
สถานที่จัดการศึกษา โทรศัพท์
[e-mail](#)

พร้อมนี้ได้แนบเอกสารประกอบการพิจารณาด้วยแล้ว ดังนี้

- ☐ สำเนา ทะเบียนบ้านของครอบครัว/ผู้เรียนและผู้จัดการศึกษา
- ☐ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของครอบครัว/ผู้เรียน และผู้จัดการศึกษา
- ☐ สำเนา สูติบัตรของผู้เรียน
- ☐ ที่ตั้ง และแผนผังสถานที่จัดการศึกษา
- ☐ สำเนาหลักฐานวุฒิการศึกษาของผู้จัดการศึกษา
- ☐ แผนการจัดการศึกษา
- ☐ อื่นๆ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต

ลงชื่อ

ผู้ยื่นขออนุญาต

(.....)

ตัวอย่าง คำขอมิบัตรประจำตัวผู้เรียน
คำขอมิบัตรประจำตัวผู้เรียนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

(เขียนที่).....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้า(นาย/นาง/นางสาว)....

.....
 ผู้ขออนุญาตจัดการศึกษาโดยครอบครัวให้แก่(เด็กชาย/เด็กหญิง/นาย/นางสาว).....

.....ที่อยู่บ้านเลขที่.....ตรอก/ซอย.....

ถนน.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....กรุปเลือด.....

มีความประสงค์ขอมิบัตรประจำตัวผู้เรียนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวให้แก่(เด็กชาย/เด็กหญิง/
 นาย/นางสาว).....

(ชื่อ-ชื่อสกุล ภาษาอังกฤษ.....) ระดับชั้น.....

เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....อายุ.....ปี

กรุปเลือด.....ที่อยู่ บ้านเลขที่.....ตรอก/ซอย.....ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อความดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

(ลงชื่อ).....ผู้ยื่นคำร้อง

(.....)

หมายเหตุ ให้แนบรูปถ่ายผู้เรียน(ใส่เสื้อเชิ้ตสีขาวแขนสั้น) ขนาด 1 นิ้ว จำนวน 2 รูป เพื่อประกอบการจัดทำ
 เอกสารดังกล่าว

แบบคำร้องทั่วไป
(การจัดการศึกษาโดยครอบครัว)

ที่.....
วันที่.....

เรื่อง ขอยกเลิกการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๔

ข้าพเจ้า.....ผู้จัดการศึกษาทางเลือกโดยครอบครัวบ้าน
เรียน.....โดยมีผู้เรียนดังนี้

๑.....เลขประจำตัวนักเรียน.....ระดับชั้น.....

๒.....เลขประจำตัวนักเรียน.....ระดับชั้น.....

มีความประสงค์ ขอยกเลิกการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในระดับ.....เนื่องจาก
จบการศึกษาระดับชั้น.....ในปีการศึกษา.....และได้ยื่นเข้าศึกษา
ต่อ ณตั้งแต่ปีการศึกษา.....เป็นต้นไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ผู้จัดการศึกษาบ้านเรียน.....

หลักฐาน/เอกสารที่แนบ

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

ผู้รับเรื่อง

ลงชื่อ.....

ตำแหน่ง.....

...../...../.....

กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 4
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน